

OEFENINGEN

BIJ HET

LEERBOEKJE

DER

NEDERLANDSCHE SPRAAKKUNST

VOOR LAGERE SCHOLEN,

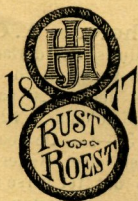
DOOR

J. A. VAN DIJK,

Hoofdonderwijzer te Leiden.

EERSTE STUKJE.

Derde Druk.

AMSTERDAM.
H. J. OTTO.
1879.

OEFENINGEN

BIJ HET

LEERBOEKJE

DER

NEDERLANDSCHE SPRAAKKUNST

VOOR LAGERE SCHOLEN,

DOOR

J. A. VAN DIJK,

Hoofdonderwijzer te Leiden.

EERSTE STUKJE.

~~~~~  
**Derde Druk.**  
~~~~~

AMSTERDAM,
H. J. OTTO.

1879.

VOORBERICHT.

Voor de derde maal bied ik mijnen ambtgenooten dit werkje aan in de hoop, dat het met dezelfde welwillendheid als het Leerboekje ontvangen moge worden.

Omtrent de inrichting valt, na het gezegde in het voorbericht van het Leerboekje, weinig nieuws mede te deelen. Alleen wensch ik op te merken, dat ik de leerlingen niet aan deze oefeningen laat beginnen, voordat zij het eerste stukje van het Leerboekje hebben doorgewerkt.

De vaste gang, die bij de oefeningen, daarin voorkomende, in acht genomen moest worden, zou hier niet alleen onnoodig, maar zelfs schadelijk wezen. De bedoeling is immers den leerling in de noodzakelijkheid te brengen om *alle* regels, die hij geleerd heeft, vaardig toe te passen.

Hier en daar vindt men eene oefening, die niet rechtstreeks met het Leerboekje in verband staat. Zoo moet, om een voorbeeld te geven, de leerling eene enkele maal bepalen, welke van twee verwante medeklinkers hij als sluitletter schrijven zal. Ik reken bij deze en dergelijke vragen op »de overige taaloefeningen, waartoe voornamelijk het lezen en schrijven in de school zooveel aanleiding geven.»

Het zal immers geene herinnering behoeven, dat het onderwijs in de spraakkunst maar een klein gedeelte is van het taalonderwijs, dat in de lagere school gegeven wordt of behoort te worden gegeven.

De taal te kunnen verstaan — ik geef het gaarne toe — heeft grooter waarde dan haar zonder fouten te kunnen schrijven. Maar

dit mag geene reden zijn om het laatste gering te schatten. Volstrekt niet! Het onderwijs in de spraakkunst moet, zoowel formeel als materieel, in de school hoog staan aangeschreven. Daarom waakt de onderwijzer vooral bij het taalonderwijs tegen eenzijdigheid en tracht het eene doel te bereiken, terwijl hij onafgebroken naar het andere streeft en het derde geen oogenblik uit het oog verliest. Ook het kleinere deel eischt hier zorg en inspanning.

Afzonderlijke oefeningen in de zinsontleding vindt men in dit boekken niet. Waartoe zouden die ook dienen? Alle zinnen, die een voorwerp van aanschouwing zijn, worden immers ontleed? Wat geeft bovendien het Leesboek niet eene rijke stof, en dan de versjes, die de kinderen opzeggen en zingen; vooral dezulke, die zij reeds lang in het geheugen geprent hebben, zijn als voorbeelden van zinsontleding bijzonder aanbevelenswaardig. 't Is waar, soms zijn de zinnen, die niet zijn samengesteld met het bepaalde doel om weder ontleed te worden, te moeilijk; maar een verstandig onderwijzer slaat eenvoudig over wat niet van zijne gading is, bewaart voor later, wat de krachten zijner leerlingen te boven gaat, of tilt hen even op, waar het pad voor hunne zwakke voeten te hobbelig is. Bij zinsontleding vrees ik niets zoo zeer als eenvormigheid in de oefeningen: sleurwerk, waar de meest opwekkende arbeid aan de orde is.

Heb ik te weinig of geene van de oefeningen gegeven, die voor deze of gene school zoo uitnemend geschikt zouden zijn, de onderwijzer hebbe de goedheid de leemte aan te vullen: oefeningen, die hij, door de waarneming zijner leerlingen geleid, *zelf* voor hen opstelt, zijn gewoonlijk de minst geschikte niet.

Ik beveel ten slotte mijne Oefeningen in de belangstelling mijner ambtgenooten en vrienden aan en houd mij voor aanmerkingen dringend aanbevolen!

LEIDEN, 1878.

J. A. VAN DIJK.

OEFENINGEN.

---

1. Ai, ai! mijn heele (*handje, hantje*) (*brant, brand, brandt*),
Of (*heeft, heb*) m'een beest (*gebeten, gebeeten*)?

HEIJE.

2. Weet gij, hoeveel heldre (*sterren, steren*)
Aan den (*blauwen, blaauwen*) (*hemel, heemel*) staan?

GOEVERNEUR.

3. Wij mogen onze (*leijen, leien*) niet zoo (*hard, hart*)
(*behandele, behandelen*), dat ze (*breeken, breken*).

4. Daar (*liep, liept*) eens een ventje al over de straat,
En hij (*droeg, droegt*) op zijn borst een rui(k)ker,
Hij (*hat, had, hadt*) er een hoedje van chocolaad,
En zijn haar was gespo(o)ten suiker.

Zijn wangen die (*waren, waaren*) van a(p)pelmoes,
Zijn li(p)pen more(l)len, zijn neus een (*zoes, soes*).

5. Men (*vindt, vind, vint*) het ijzer in de bergen.

6. De haan (*kraaid, kraaidt, kraait*) vroeg.

7. De hon(d, t) (*bewaakd, bewaakt*) ons huis, en de kat
(*vangd, vankd, vangt, vankt*) muizen en (*raten, ratten*).

8. De voerman (*drenkt, drinkt*) de paarden.

9. Het kalf (*zuigt, zoogt*) bij de koe en de koe (*zuigt, zoogt*)
het kalf. De kuikentjes (*zuigen, zoogen*) niet.

10. Het boek van (*Jan, jan*) (*legt, ligt*) al een heele poos
hier. (*Zoude, zouden*) die jongen zijne les niet meer behoe-
ve(n) te leere(n)?

11. Daar (*loop, loopd, loopt*) geen muisje
op 't land of 't (*heef, heeft*)

Een moeder, die het (*eten, eeten*) (*geef, geeft*).

GOEVERNEUR.

12. De kleine (*Frans, frans*) (*heeft, heb*) gezegd, dat ik zijn
boek (*verloren, verlooren*) (*heeft, heb*).

13. Die perzik (*gaf, gift*) mijn (*vaader, vader*) mij,
Omdat ik vlijtig (*leer, leert, leer'*);

Nu eet ik vergenoeg(*d, t*) en (*blij, blei*),

Die perzik (*smaakt, smaakt*) (*na, naar*) meer.

14. Het kleinste zelfs (*versmaad, versmaadt, versmaat*)
hij niet.

15. Mijn knip (*had, hat, hadt*) in een boom een uurtje pas
gehangen.

16. Daar gij nu als een braaf kind den (*onzigtbaren, on-
zichtbaren*) God (*gevreesd, gevreest*) (*heb, hebt*), zal ik u van
mijne beste vruchten (*mededeete, mededeelen*) Hierop (*ging,
gong*) de man (*naar, na*) den pereboom, plukte(n) een hoed
vol van de beste (*peren, peeren*) af en (*bragt, bracht*) dien
aan Jan.

17. Willem nam het rozeboompje aan en (*plante, planten-
plantte*) het in zijn tuintje.

18. In de lente (*zoud, zout, zoudt*) gij gemaakt hebbe(n),
dat wij (*noch, nog*) granen, (*noch, nog*) zomervruchten hadden
(*gekregen, gekreegen*).

19. Laat toch die diertjes (*ligen, liggen*). Zij (*worden, worde*)
niet gaarne zoo telkens opgeno(o)me(n) en de oude (*maak,
maakt*) er zich boos om.

20. Wij zate(n) (*laast, laatst*) bij Saartje,

Onze oude goede (*bakker, baker*).

VAN ALPHEN.

21. De moeder was ondertu(s)schen bin(n)engekome(n), Zij gaf de gestelde prijzen aan hare dochtertjes en (voegden, voegde) er bij, zich tot de jongens (keerend, keurent): (leer, leert) daar nu uit, dat gij malkander altijd verdrage(n) en helpe(n) moet.

22. Ten laatste (nochtans, nothans) gelukte het Kaatje, de kwa(a)de gedachten, die men van haar (hadt, had), geheel uit te (wischen, wisschen); en toen was er geen mensch, die den achterklap en de babbelaarj zoo (hate, haatte) en (schuwden, schuwde,) als zij, (dewijl, terwijl) zij er al de kwade gevolgen zoo sterk van ondervonden (had, heeft).

23. Waarom (wort, wordt, word) ik nu altijd het eerst (geropen, geroepen)?

24. Waarom (wordt, word, wort) de (verw, verf)-stof door den (huischilder, huisschilder) met lijnolie (gemenkt, gemengt, gemenkd, gemengd)?

25. Maar gij, Lotje, die uw geld (gebruikd, gebruikt) (hebt, heeft) tot dingen, die u lang van dienst (kunnen, kunnen) zijn, gij hebt den juisten mid(d)elweg tusschen de gierigheid en de dwa(a)ze verspil(t)ing gehouden. Gij hebt mijne wenschen (vervuldt, vervult, vervuld).

26. Ondertusschen (kleede, kleeede, kleeeden) de beide jongens zich spoedig aan en verlangde(n), de een al harder dan de ander, om met grootvader in het (mooie, mooie) rijtuig te (zitten, ziten) en naar tante Jansje te (rijde, rijden).

27. Eens (ontmoette, ontmoeten, ontmoete) de bedelaarster een (welgekleet, welgekleed) heer te paard. Zij (toonden, toonde) hem hare lompen en haar uitgehonger(d, t) gelaat, en (bat, badt, bad) hem om eene kleine aalmoes.

28. »(Hoor, hoor), mijn kind!» (zijde, zeide) daarop de

vader, »gij (*heb, hebt*) het geld zekerlijk geno(o)me(n). Uw hart heeft het reeds door uw wezen en uwe geheele houding (*bekend, bekent, bekendt*). (*Zeg, zegt*) het maar.”

»Ja, vader! ik heb het geno(o)me(n),” (*antwoorden, antwoorde, antwoordde*) Willem, maar ik ben daartoe (*verlijd, verleit, verleid, verlijt*) geworde(n).”

»Als dat waar is,” (*zei, zij*) de vader, »(*luister, luistert*) dan in het toekomende beter naar uw geweten, dat u nu reeds zoo zeer (*bestraft, bestrakt*) en laat dit de eerste en de laatste maal zijn, dat gij u laat (*verleiden, verlijden*) om kwaad te doen. (*Mijd, mijt, mijdt*) de (*verleiders, verlijders*)!”

(*Na, naar*) dit voorval (*luisterde, luisterden*) Willem (*na, naar*) die les en (*vermeed, vermeet*) ze.

29. Jan hilde(n) bit(t)er en beloofde(n) het nooit weder te zul(t)en doen, als hij dan maar mee (*mogt, mocht*) gaan.

»Neen!” (*zeide, zeiden*) de vader, »dit (*zoude, zouden*) het kind, dat gij bedroge(n) (*heb, hebt*) opnieuw (*bedroeven, bedroeve*); gij moet thuis (*blijven, blijven*), en of gij nu ook al beterschap (*beloofd, beloofd*) wat kan u dit (*baten, baatten*)? Die in het eene zijn woor(d, t) niet (*hout, houdt, houd*) (*wort, word, wordt*) ook in het andere niet (*gelooft, geloofd*). Gij moet uwe beterschap eerst met daden to(o)ne(n) eer ik u gelo(o)ve(n) kan.

30. De ondeugende jongen (*loog, loeg*) dikwijls. Soms (*maakte, maakten*) hij des avonds een jammerlijk geschreeuw op de straat, alsof er een ongeluk (*gebeurt, gebeurd*) was en als dan de menschen (*samengevloeit, samengevloeid*) waren, was hij weggelo(o)pen, schulde(n) in een hoekje en (*lachte, lachte*), dat hij hen (*zo, zoo*) bedro(o)ge(n) (*had, hadt*). Het (*werd, wert, werdt*) evenwel spoedig (*bekent,*

bekend) en het gevolg was, dat hem de menschen niet meer (*geloofde, geloofden*), ook dan niet, wanneer hij de waarheid (*zegde, zijde, zeide*).

31. Mietje (*lich, licht*) eens eventjes bij, ik heb iets late(n) val(l)e(n) en (*vindt, vind*) het maar niet terug.

32. Vraagt gij, of ik langer zulke plagerijen (*dul, dult, duld, duldt*)? Wel zeker! ik doe, alsof ik er niets van (*merk, merkt*), (*verrich, verricht*) stilletjes mijne dagelijksche bezigheden en (*lag, lach*) van tijd tot tijd eens hartelijk om al die vruchteloze moeite.

33. (*Zuchtent, zuchtend*) zat de bedroefde moeder bij de wieg, waarin het kindje (*kermend, kermert*) neder-(*lei, lag*).

34. Jongens, laat den kleinen Fidel nu wat ongestoor(*d, t*) in zijn (*mand, mant*) (*leggen, liggen*). (*Berg, bergt*) dat speelgoed netjes op en (*ga, gaat*) die boeken en (*leijen, leien*) in de kast (*leggen, liggen*).

35. Toen (*werde, werden*) de meeste vogels bang,
Ze schreeuwde(n) moord en brand,
En (*vluchten, vluchtten*) naar allen kant.

GOEVERNEUR.

36. Mijn hart, zoolang gij (*klopen, kloppen*) zult
En 't lieve licht (*voelt, voeldt*) (*reizen, rijzen*),
Moet gij, van liefde en dank (*vervuld, vervult*),
Den God uws levens (*preizen, prijzen*).

TEN KATE.

37. De winter (*had, hadt*) de aarde van haar groen klee(*t, d, dt*) (*berooft, beroofd*) en haar met een wit laken (*bedekt, bedekd*).

38. Zou de Heer, die de bloemen (*kleed, kleedt*) en de vogelen (*voed, voedt*), ons één oogenblik (*vergeten, vergeeten*)?

39. De Heer zegene en (*behoede, behoedde*) u!

40. Op den wagen (*lagen, laagen*) le(*e*)ge vaten en meer andere dingen door elkander en daar tusschen (*zitten, zetten, zatten, zaten*) vier havelooze kna(*a*)pen, (*bibberent, bibberend*) van kou en angst. Ieder (*had, hadt,*) zijn bundeltje in de hand, dat de schamele plunje in- (*hielt, hield, hieldt*), welke hij uit het ouderlijke huis had(*t*) meegenome(*n*).

41. »Komt gij uit Rusland?» zoo (*luide, luidde*) de vraag. De jongens (*antwoordde, antwoorden, antwoordden*) (*toestemmen, toestemmend*).

»Hebt gij hier ke(*n*)ni(*s*)sen of vrienden?»

Zij (*schudden, schudd'en, schuddeden*) het hoof(*d, t*).

»Waarheen (*wilt, wild*) gij u (*wendden, wenden*)?»

Zij (*haalde, haalden*) de schouders op.

»Wie heeft u hier (*gebragt, gebracht*)?»

»Dat (*weten, weeten*) wij niet.»

42. Hoor de (*klokken, kloken*) vroolijk (*luide, luidde, luiden, luiden*).

Van den toren (*waait, waaid*) de vlag.

Ha, hoezee! 't is vreugdedag!

GOEVERNEUR.

43. De vraag zij duidelijk en bescheiden; het antwoord (*luide, luidde*) gunstig!

44. De bloem (*verspreid, verspreit, verspreidt*) haren liefelijken geur maar voor een tijd: zij (*verdord, verdordt, verdort*).

45. De herfst had(*t*) het loof der boomen (*verdort, verdord*); de wind (*speelde, speelden*) nu met de gele bladeren en (*knikte, knikten*) de doode tak(*k*)en.

46. Mijn lieve kindren, (*hoor, hoort*) eens wel!

De levensloop, dien 'k u (*vertelt, vertel, verteld*),

Is van een boozen kippenzoon.

Welaan (*hoort, hoor*) naar mijn droeven toon.

(19) Daar (*leggen, liggen, leiden, lagen*), 't is geen vreemd
alle (geval,

Twee hoenderei(j)ers in een stal.

47. De moeder (*ging, gong*) de kindren voor,

En (*leide, leidde*) hen de tuinen door;

De zon was warm en (*schijnt, scheen*) heel fel,

De kleintjes (*groeide, groeiden*) zichtbaar snel;

Ze (*pikte, pikten*) (*hupplent, hupplend*) in het rond

Elk kruimpje en wormpje, dat men (*vont, vond, vondt*).

48. De moeder (*bragt, bracht*) het tweelingpaar

Ter school bij meester (*Ooijevaar, Ooievaar*),

Die aan de jeug(*d, t*) sinds langen tijd

Zijn zorg en ijver had(*t*) (*gewijd, gewijdt*).

Wat voor fatsoenlijk door (*wou, wil*) gaan,

(*Wert, werd, werdt*) bij hem in de leer gedaan.

49. De moeder (*ging, gingt*) en slaakte(*n*) een toon

Van smart om heur verlo(*o*)ren zoon;

Zij stelde(*n*) op zijn geboortegrond,

Een steen, waarop te le(*e*)ze(*n*) (*stont, stondt, stond*):

11) Mijn Kukleku, te vroeg (*beschreidt, beschreit, be-*
(*schreid*),

(*Stierf, stierft*) door zijn ongehoorzaamheid.

50. De heer N. (*berichte, berichtte*) ons zoo spoedig mogelijk, of de vacantie nog deze week (*begint, begint*).

51. Wat (*verbeeld, verbeeldt*) zoo'n ventje zich al niet! Heeft hij zich altijd zooveel (*verbeeld, verbeeldt*)? Welk een dwaasheid!

52. Als ik mij tot iets (*verbin, verbindt, verbint, verbind*), moet ik getrouw mijne verplichtingen nako(*o*)me(*n*).

53. Op eens hoorde(n) ik gezucht achter mij. Het was de hond, die zijne schrandere oogen (*bi(d)dent, bi(d)dend*) op mij (*gerigt, gericht*) (*hieldt, hiel, hielt*) en mij aanspoorde(n) om met hem mee te gaan. Ik volgde(n) hem. O, hemel! Welk schouwspel! Daar (*lei, lag*) mijn arme Willem, met bloeden(*d, t*) hoofd en buiten kennis.

54. Vorme(n) wij een bre(e)den kring.

Dat een ieder (*zingt, zinge, zing, zing'*) en (*springt, (springe, spring, spring')*),

't Koren, dat ons (*sterke, sterkt*) en (*voede, voedt, voed'*),
Gaf Gods liefde in overvloed.

Groet de maai(j)ers als zij ko(o)me(n).

En der kindren dankbaar lied

(*Worden, worde, wordt*) door den Heer verno(o)me(n),

Die zoo mild zijn gunst ons (*biede, biedt, bied'*).

En opdat met ons geheel

De arme ook in dien zegen (*deele, deelt, deel', deel*),

Brenge(n) wij van onzen schat

Hem verheugd een schoof of wat!

S. J. V. D. BERGH.

55. Antje heeft gisteren een geluk(*k*)igen dag beleef(*d, t*). Voor de zestiende maal is zij ver(*jaard, jaart*). Bij leven en welzijn (*verjaart, verjaard*) zij het volgende jaar voor de zeventiende maal. Maar dit wilde(n) ik niet vertel(*l*)en, (*omdat, opdat*) ieder van u het reeds weet. Ik heb iets anders te zeggen. Vader heeft haar iets fraais en nut(*t*)igs gekocht: eene naaimachine. Een duur verjaargeschenk! Het kost tachtig gulden.

De machine van hare tante (*koste, kostte*) voor ruim drie jaren nog tweehonderd gulden, maar die is grooter.

Nu, Antje heeft wel iets verdien(*d, dt, t*). Zij heeft voor

het huishouden al heel wat gestop(*d, dt, t*), gemaas(*d, t, dt*), geknip(*d, t, dt*), gezoom(*d, t, dt*), genaai(*d, t, dt*), (*gebrei(d, t, dt)*, *gebrejen*) en verstel(*d, t, dt*). Voortaan zullen enkele verrichtingen gemakkelijker gaan en minder tijd (*kosten, kostten*).

56. De heeren Hooi en Stroo gelieve(*n*) te levere(*n*) aan de Openbare school n°. 1 alhier twee pakjes grif(*f*)els, drie doosjes sta(*a*)len pen(*n*)en vier dozijn (*linialen, liniealen*), lang vijf en veertig centimeters.

57. De heer Bader gelieve(*n*) te levere(*n*) aan mevrouw Zonbrug twee mud Brielsche aardappelen.

58. Gij zijt mijn Herder, trouwe Heer!

Nu zal mij niets (*ontbreke, ontbreken*);

Ik (*leg, lig*) in groene (*wijden, weiden*) neer,

Bij spie(*g*)gelgla(*d*)de (*beeken, beken*);

Gij (*laafd, laaft*) mijn ziel, die Gij ge(*leit, leid, leidt*)

In 't voetspoor der (*gerechtigheid, geregtigheid*).

TEN KATE.

59. Dan (*brengt, brenkt*) ze brood en koff(*ij, ie*) heen

Naar 't maai(*j*)ersvolkje in de wei

En naar haar broertje, die daar ginds

De schapen rond(*legt, leit, leidt*) op de hei.

60. Jetje had(*t*) (*vergeten, vergete*) haar duifje voeder te geven. Toen zij twee da(*a*)gen la(*a*)ter terugkwam, (*vondt, vont, vond*) zij het diertje dood in het hok. Zij was hierdoor zeer ontstel(*t, d, dt*). Haar zusje (*troostte, trooste*) haar, zooveel zij kon. Ook haar va(*a*)der (*trachtte, trachte*) hare droefheid te doen (*bedare, bedaren*), maar alles bleef vruchteloos. Telkens, als zij het oog naar het lieve diertje (*wende, wendde*), (*kwam, kwamen*) er weder tranen over hare wangen rol(*l*)en.

61. De moeder was dan ook zeer trotsch op haren zoon; hij wat haar afgod, ja hij (*werd, werdt*) door haar heelemaal verwen(*d; t*) en vertroetel(*d, t*). Had(*t*) hij gesnoep(*d, t*), iemand geplaag(*d, t*) of (*bedroge, bedrogen*); had(*t*) hij eenig boos opzet uitgevoer(*d, t, dt*), het kon zoo erg niet wezen, of moeder (*vondt, vond*) het aardig.

62. De bezorgdheid van de musch ging nu zoo ver, dat zij op geen een korenveld meer een korreltje (*dorst, durfde*) te (*pikken, piken*); want in elke aar meende(*n*) zij een ruigen kattepoot te zien. Ook (*kende, konde*) zij op geene andere wijze den kost (*zoeke, zoeken*), want er was geene manier, waarvan zij niet de grootste gevaren (*duchte, duchtte*).

63. Hij, die het weet, (*antwoorde, antwoordde*) onbeschroomd op mijne vragen.

64. Ik had(*t*) immers wel gelijk, toen ik (*zeide, zijde*), dat gij daareven niet (*stond, stondt*) te luisteren.

65. Een ouden boer (*was, waren*) twee (*koetjen, koeien*) (*ontstole, ontstolen*).

66. Geertje (*wilde, wilden*) iets (*antwoordde, antwoorden*), toen hare oogen weder die van de juffrouw (*ontmoetten, ontmoeten*) en het haar (*wierd, werd*), alsof zij hare tong niet in bewe(*e*)ging kon (*krijgen, kreigen*).

67. Uw vriend Piet heeft reeds eene menigte prachtige vlinders (*verzameld, verzamelt*). Zijn broeder Hein (*houd, houdt*) minder van natuurlijke historie en (*verzameld, verzamelt*) de postzegels, die hij (*magtig, machtig*) worde(*n*) (*kan, kon*).

68. »Neen,» (*barste, barstte*) Willem in tranen uit, (*terwijl, dewijl*) al de andere kinderen liepe(*n*) te stoei(*j*)en en te (*lagchen, lachen*), »ik huil niet, omdat ik het hier niet mooi (*vind, vindt, vint*), maar omdat mijn zusje ziek is.»

69. Alles viel zoo geheel anders uit, dan Marie het zich (*wakent, wakend*) of (*droomend, drooment*) had(*t*) voorgestel(*d, dt, t*), dat zij meer lust gevoelde(*n*) om te schrei(*j*)en dan om te la(*g*)chen en (*slechts, slechts, slechtst*) met moeite hare tra(*a*)nen tegenhiel(*dt, d, t*).

70. De kinderen, ziende(*n*) dat men met wederzijdsche hulp het verste (*komt, komt*), beloofde(*n*) moeder, dat zij in het vervolg veel liever en hulpvaardiger zoude(*n*) (*wezen, weezen*).

71. Ofschoon de vos zijne rol meesterlijk speelde(*n*) en alles (*aanwende, aanwendde*) om het eekhorentje te (*verleiden, verlijden*), gelukte(*n*) het hem niet, het slimme en (*voorzichtige, voorzigtige*) diertje in zijne (*macht, magt*) te (*krijgen, kreigen*).

72. De koning (*leeft, leef, leef'*), de koning (*leeft, leef, leef'*)

Zoo (*klinken, klinkken*) stem en snaren.

Dat God hem vreugd en voorspoed (*geeft, geef, geef'*)

En menig tiental ja(*a*)ren.

Gezegen(*d, dt, t*) (*zij, is*) geen vorst als hij,

Dat zinge(*n*) en dat bid(*d*)e(*n*) wij.

73. Twe(*e*) man(*n*)en (*hadde, hadden*) in hunne jeugd zooveel of liever zoo weinig (*geleerd, geleert*), dat zij het (*ambt, ambacht*) van voddenraper naar den (*aart, aard*) (*konden, konde*) (*uitoeffenen, uitoefenen*). Alle aschbak(*k*)en, vuilnissen en mesthoopen (*werden, werde*) met zorg door hen nagesnuffel(*t, dt, d*).

74. Maar (*nauwelijks, nauwelijks*) hadde(*n*) zij eene beet in het wrange vrucht vlees(*ch*) gedaan, of den apen (*werd, werden*) de mond (*samen, zamen*)-gewrongen.

75. Neen, vriendje, uwe moeder had(*t*) het heusch zoover niet mis. Wie het geurig merg wil (*genieten, genieten*),

moet zich de moeite (*getroosten, getroostten*) om eerst den wrangen bolster weg te ne(e)men en dan de noot te kra(a)ken. Veroordeel(*t*) dus in het vervolg niet dadelijk, wat u op het eerste (*gezicht, gezigt*) onaangenaam of onbruikbaar (*voorkom, voorkomt*).

76. Het zou mij meer genoeg gedaan (*heben, hebbe, hebben*), mijn jonge vriend, als gij dit stuk met meer zorg vervaardig(*d, dt, t*) had(*t*). Gij besteed(*t*) uwen tijd wel niet slecht, maar gij vergeet te dikwijls wat u steeds is voorgehouden(*n*). (*Gewend, gewen, gewent*) u om altijd met ernst en inspanning te werken: be(e)ter weinig en goe(*d, t*), dan veel en slecht of mi(*d*)delmatig.

77. De (*raten, ratten*) maakte(*n*) gebruik van deze gunstige gelegenheid, smulde(*n*) nu op hunne beur(*t, d*) en za(*a*)gen of liever hoorde(*n*) de poes (*snorke(n), snurke(n)*), die onbeweeglijk bleef(*t*) (*leggen, liggen*).

78. De vlinder (*wiegt, wiegd*) zich in de luch(*d, t*)

En (*spreit, spreid, spreidt*) de vlerkjes uit.

79. De (*bij, bei*) (*gaart, gaard*) was en honig op

Uit (*bloemen, bloemmen*), plant en (*kruit, kruid*).

80. Uw koninkrijk (*kome, komen*), Uw wil (*geschiede, geschiedde*).

81. Laat alle dingen hier met betamelijkheid (*geschiedden, geschiedde, geschieden, geschiede*).

82. Weet gij mij ook te zegge(*n*), waar mijn brillenhuisje (*ligt, licht*)? Ik mis(*t*) het al een poosje en (*vint, vind, vindt*) het zeer lastig, mijn bril steeds in de hand te houde(*n*).

83. Ik (*verrich, verricht*), elken dag met opgewektheid mijne taak.

84. De vroolijkheid pas(*t, d, dt*) aan de jeug(*d, t*),

Die leerzaam zich betoon(*d, t, dt*),

De naarstigheid, die kinderdeug(*d, t*),
Wor(*d, t, dt*) altijd wel beloon(*d, t, dt*).

85. Reeds vroeg in den morgen (*stont, stond, stondt*) voor hunne woning een wagen met twee blinkende zwarte paarden bespan(*n(e)n*). De kinderen zoude(*n*) uit (*rijden, reiden*) gaan! Wat een pret zoude(*n*) zij (*hebben, heben*). Nu, zij (*hadden, haden*) het wel lang (*gewenst, gewenscht*).

86. Na lang en pijnlijk wachte(*n*) (*geschiede, geschiedde*) wat wij reeds lang (*gevreest, gevreesd*) hadden.

87. Laat alle dingen met orde (*geschiede, geschieden, geschiedde, geschiedden*).

88. Gedul(*d, t*) overwin(*d, t, dt*) alles.

89. De klok(*k*)enmaker, die dagelijks de torenklok opwin(*d, t, dt*), moet telkens een heel aantal trap(*p*)en op en af(*klimme, klimen, klimmen*).

90. Hij mocht toch nieman(*d, t*) om zijnen stand (*verachten, verachtten*).

91. Het zou be(*e*)ter zijn, als ons vriendje zich (*aanwende, aanwendde*) (*om?*) 's morgens een be(*e*)tje vroeger op te staan. Ik (*moch, mocht*), toen ik klein was, niet zoo lang in bed (*blijven, bleiven*), maar ik ging ook met de kippen op stok.

92. (*Verbeeld, verbeelt*) u, mijn vriend, als gij het u (*verbeelden, verbeeldden*) (*kunt, kan*), dat wij samen de reis eens met een luchtbol, in plaats van met de trekschuit (*deedden deden*). Wat (*zouw, zou*) onze goede moeder vreem(*d, t*) staan (*kijken, keiken*), als hare jongens daar uit het schuitje (*kwame, kwamen*) stap(*p*)en! En wat (*zoude, zouden*) de bu(*u*)ren groote oogen (*opzetten, opzette*), als wij met ons groote voertuig voor de deur stond(*d*)en.

93. Voor Hendrik en zijn vader ree(*d, t, dt*) een wa(*a*)gen

met hooi (*belaaden, beladen*). De straat was nog al (*naauw, nauw*) en de wagen bree(*d, t*), zoodat het in de huizen, als de wagen voor de glazen was, duister (*werd, werdt, wert*).

94. Ik was zeer verlangen(*d, t*) (*om?*) mijn ouden vriend nog eens te (*ontmoeten, ontmoetten*). Als ik (*wis, wist*), waar hij zich (*bevindt, bevond*), ik (*zou, zouw*) niet (*rusten, rustten*), voordat ik hem gezien en gespro(*o*)ken (*had, hadt*).

95. Onze vriend (*zij, is*) in zijne nieuwe betrekking tot zegen van velen werkzaam. Hij (*stichte, stichtte*) al het goede, dat hij (*stichtte, stichte, stichten*) kan.

96. De Romeinen (*verwoesten, verwoestten*) onder de rege(*e*)ring van keizer?... de (*stad, stat*) Jeruzalem. Na de(*e*)ze gebeurtenis werden de joden nog meer over de aarde (*verstrooit, verstrooid*).

97. Van morgen, toen de barbier mijn vader (*scheerde, schoor*), (*vertelde, vertelden*) hij een grap, zoo kluchtig, dat wij (*schudden, schuddeden, schudd'en*) van het (*lagchen, lachen*). Gelukkig, dat vader zich goed konde(*n*) houde(*n*), anders was hij wellicht door ons (*gelag, gelach*) in het (*gezicht, gezicht*) gesne(*e*)den.

98. Maartje, gij zult toch het (*beslag, beslach*) eerst late(*n*) (*rijzen, reizen*). Van (*ongereisde, ongerezen*) pan(*n*)e(*n*)koeken houde(*n*) wij niet,

99. De kinderen berust(*t*)en dadelijk in de uitspraak van grootvader, niet uit vrees voor den ouden man, maar omdat zij allen duidelijk voelden dat hij het bij het (*rechte, regte*) (*eind, end*) had.

100. Uwe moeder heef(*t, d*) het voorstel van de naaijufvrouw met zorg (*overgewogen, overwogen*) en beslo(*o*)te(*n*) het niet aan te ne(*e*)me(*n*). Al zoud(*t*) gij ook een aardig

stuivertje verdiene(n) kun(n)e(n), het zou uwe gezondheid (*schaden, schaadden*): het is te lang van ('s *morgens, 'smorgens*) halfzeven tot ('s *avonds, 'savonds*) halfnacht (*steets, steeds*) in gebukte houding te zit(t)e(n).

101. Om welke (*reden, rede, reede*) zou ik een wagen (*kopen, koopen*), ik, die bijna elken marktdag met mijn neef mede(*rij, rijd, rijdt*) en verder zelden of nooit van huis (*gaat, ga*)? 't Zou te gek wezen om van te (*praten, praatten*). Bovendien, ik (*ken, kan*) mijn spaarpemning wel be(e)ter (*besteedden, besteeden, besteden*).

102. Meisje, (*kan, kunt*) ge mij ook zeggen, waar de diligence (*afrijd, afrijdt*) of waar de stoomboot afvaar(*d, dt, t*)? Niet? Maar lieve kind! gij moet zulke eenvoudige dingen we(e)ten; het staat knap, een vreemdeling dadelijk den weg te kun(n)en (*weizen, wijzen*). (*Gebruik, gebruikt*) in het vervolg uwe oogen en uwe ooren beter, en (*toont, toon*) wat meer belangstelling in de dingen, die gij niet uit boeken, maar op de opene straat (*leren, leeren*) kunt.

103. Wel nu nog mooier! daar (*heb, ben*) ik mijn beursje vergeten. En weet jij nog hoe dat zaad heet, daar we naar (*vraaggen, vragen*) (*moestten, moesten*)? Neen, ik (*heb, ben*) 't vergeten.

104. De kleine (*lag, lei*) in het water te spartele(n) en begon al te zinke(n), toen er twee matrozen aankwamen, die zich geen oogenblik bedach(t)ten en dadelijk alle pogingen (*aanwenden, aanwendden*) om haar te (*redden, redd'en*).

105. In den tuin van onzen oom (*groeië, groeien*) appe(l)len, pe(e)ren, perzi(k)ken, (*druifen, druiven*), (*aal, ale*)bessen, abriko(o)zen en nog andere soorten van vruchten.

106. Het zou mij bijzonder aangenaam weze(n), als gij eens ernstig met mijn vader over uwe belangen (*sprakt, spraakt*).

107. Wat is beter gezegd: er (*scheldt, schelt*) of er (*belt, beld*) iemand bij ons aan?

Ik (*geloof, geloove*), dat het een zoo goed is als het ander.

108. Men (*wint, wind, windt*) de kabels, (*heischt, hijscht*) de (*zeilen, zijlen*), wacht het te(e)ken... 't (*Verschijnt, verscheint*). De lont (*strijkt, streikt*) (*neër, neer*), het knappen(*t, d*) krui(*d, t*) (*ontbrandt, ontbrand, ontbrant*).

TOLLENS.

109. Het speet mij erg, dat gij juist datgene (*vergat, vergaat*), waar mij het meest aan gele(e)gen was.

110. Wat was het een groot geluk voor ons, dat onze lieve kinderen zoo voordeelig (*opwiessen, opwiesen, opwiezen*).

111. Mijn trouwe vriend! die nu reeds vele jaren van mij verwijderd (*zijt, is*), die mij telkens zooveel bewijzen van uwe gehechtheid (*gaf, gaaft*) en dien ik zoo hartelijk (*hoop, hoopt*) weder te zien, och, (*schrijf, schrijft*) mij toch, wanneer dit gelukkig oogenblik kome(n) zal.

112. Ik ben een kind van God (*bemind, bemint*)

En tot geluk gescha(a)pe(n). VAN ALPHEN.

113. Wat (*zetten, zetteden, zett'en*) die jongens een leelijk (*gezicht, gezigt*), toen zij daar zoo happig in de onrijpe appe(*l*)len (*beetten, beten*).

114. Lieve Kaatje, (*berich, bericht*), als 't u belieft(*t*), per omgaande, of onze goede moeder ook erger (*word, wordt*).

115. Ontvange(n) van den Heer Van Diepen de som van

twee Gulden voor het inbinden van vier boekdeelen in linnen banden.

(zegge, zeggen) / 2.

Rotterdam den 10^{den} Juni 1878.

N. N.

116. Mietje (voert, voerdt) hare jurk.

Willem (voert, voerdt) zijne kippen.

De agent (voert, voerdt) den dief naar de gevangenis.

117. Als ik in uwe plaats was, (voerde, voer) ik nooit meer met de trekschuit, wel van tijd tot tijd met de stoomboot; in de meeste gevallen (rees, reisde) ik met den spoor-trein.

118. Zoodra ik het boek, dat gij mij gevraagd, (heb, hebt, heeft), (vin, vind, vindt), (zend, zond) ik het u dadelijk.

119. Van morgen (ben, heb) ik eerst een vol uur gewandel(d, dt, t), daarna (ben, heb) ik naar Alfen gere(e)de(n).

120. Men (bereidt, berijdt) de huiden van verschillende dieren tot leder. Dit (geschiedt, geschied, geschiedt) in de looierijen. De huid van enkele dieren word(t) tot zeer dun en fijn, die van andere tot dik en grof leder (bereid, bereden).

121. Als men de woorden berijden en bereiden hoor(t) uitspre(e)ke(n), ontdek(t) men geen onderscheid van klanken. Echter is er groot onderscheid in de beteekenis. Paarden kan men (bereiden, berijden); ganze(n)pennen kan men niet ber..den, maar wel ber..den.

122. Hij (zwoer, zwoor) dat hij zijn haar niet zoude(n) la(a)te(n), kni(p)pen, voordat hij zijn doel (berijkt, bereikt) zoude(n) he(b)he(n).

123. Zou ik den man (benijden, beneiden),

Die altijd mooie kleeren droeg

En (zwaarre, zware) pijn moest (lijden, leiden)?

124. Dat dit ongeluk eenmaal gebeu(r)ren zou, heeft de baas u dikwijls (*voorspeld, voorgespeld*). Hij (*zee, ze*) het (*nog, noch*) gisteren. Ja, nu het kalf verdronke(n) is, zal de put gedemp(*d, t*) worde(n).

125. »Ach moeder, had(*t*) ik nu maar gel(*d, t*)!» —

Mijn kind, wat woud(*t*) ge dan?» —

»Ja, 'k heb nog eenen gouden duit,

»Dien werp(*t*) ik (*gauw, gaauw*) het venster uit,

»Daar gaat een arme man.

»Wat zou dat (*baten, baatten*), jongenlief,

»Als de arme dien niet (*vind, vindt*)?

»Gij wierp(*t*) uw pe(n)ning wel op straat,

»Maar, voor dien grijsaard zonder (*baad, baaf*),

»Die arme man is (*blind, blint*).

»Wat zou dat (*baten, baatten*), jongenlief!

»Uw aalmoes (*deed, deedt*) hem pijn;

»En zou, hoe wel uw har(*d, t*) het (*meent meend, meen, meen'*),

»Wegkantlen(*d, t*) onder slijk en steen,

»Hem toch geen weldaad zijn.

VROUWE BILDERDIJK.

126. De reizigers zagen die fraai(j)e eilanden alleen in de zomermaanden. Een heldere he(e)mel spande(n) er zich over hen uit: in (*lichte, ligte*) bo(o)ten konde(n) zij zonder gevaar zich op de groene golven late(n) wiege(n), terwijl zachte zomerkoeltjes het zeevlak (*bewee(g)den, bewogen*) en de kruinen der golven met (*parelend, parelent*) schuim tooide(n).

127. Onze goede onderwijzer (*plag, plagt, placht*) altijd te zegge(*n*): Overleg is het halve werk, kinderen! (*begin, begint*) dus niet te haastig.

128. De vorst verwoes(*t*)te daar vele steden en kasteelen; hij plunder(*d*)de en verbran(*d*)de kerken en kloosters, ja, rich(*t*)te er in drie dagen zulk eene vernieling aan, dat men op dertig mijlen afstand van de zee geene wo(*o*)ningen of (*mensen, menschen*) meer (*vont, vond, vondt*).

129. Jantje en Pietje ginge(*n*) samen schaatsen(*rijde(n), reide(n)*). Zij bon(*d*)de(*n*) om negen uren aan en waren om twaalf (*u*)ren al een kwartier gaans gevorder(*d, t, dt*). Dat was knap! Vader (*ging, gong*) eens (*kijken, keiken*), waar ze (*gebleven, gebleeven*) waren, hij bon(*t, d, dt*) ook aan, en binnen vijf minuten had(*t*) hij de kleine krabbelaars ingehaal(*t, dt, d*).

»Jongens!» (*zei, zij*) hij, »ik heb je permissie gege(*e*)ven om heel ver weg te gaan; maar ik (*wist, wis*) wel, dat ge (*dicht, digt*) bij huis (*blijven, bleiven*) (*zout, zoud, zoudt*). Nu neem ik je op sleeptouw. (*Houd, houdt*) mijn ijshaak maar goed vast, dan gaan we gauw samen naar huis; moeder wordt al een weinigje ongerust. Leer(*t*) nu eerst op een slootje goed vooruitko(*o*)me(*n*), dan gaan we later, als je je genoeg geofen(*d, t*) heb(*t*), een grooten tocht (*doen, maken*). Eerst het gemakkelijke goed, daarna het moeilijke.

130. Pietje strekte(*n*) de hand uit naar de (*peren, peeren*), bukte(*n*) er naar en nam er een op. Angstig (*keek, keekt*) hij naar de tuindeur en (*sliiep, sloop*) er spoedig buiten.

Nauwelijks (*had, hat, hadt*) hij een beet in de peer gedaan, of hij meende(*n*), dat hij het van pijn besterve(*n*) zoude(*n*) en (*begon, begont*) vree(*s*)selijk te schreeuwe(*n*). De beide an-

dere kinderen (*kwammen, kwamen*) hierop aanlo(o)pen en de moeder ook.

Pietje kon niet (*spreken, spreeken*) maar spalkte(n) den mond (*wijd, wijt*) open en stak(t) de tong uit. Toen (*vloog, vliegt*) er een groote groene wesp uit zijn mond. Deze (*had, was*) hem in de tong gesto(o)ken, zoodat zij dik (*was, had*) opgezwollen.

131. De lamp (*heeft, is*) den geheelen avond gewalm(*d, t*), en (*heeft, is*) eindelijk uitgegaan. Het kousje is op, en bijna al de (*olij, olie*) is verbran(*d, t, dt*).

132. De kinderen (*verheugde, verheugden*) zich zeer, dat moeder op (*Sint-Nicolaas, Sint Nicolaas*) avond zooveel moois en le(*k*)kers voor hen had(*t*) mede(*gebragt, gebracht*).

133. Toen nu allen gege(*e*)ten hadde(n), ginge(n) zij ter rust. Vroeg in den morgen wekte de Heer zijnen knecht en gelas(*t*)te hem de andere le(*e*)den van het gezelschap op te klo(*p*)pen, want hij wilde(n) terstond weer de reis aanvaar(*d*)-den. De logementhouder (*geleidde, geleide*) zelf hem buiten de stad, (*brach, bracht*) hem op den rechten weg en weldra (*kwamen, kwammen*) zij aan een breed water. Er (*lei, lag*) wel een brug over dit water, maar die was uitsluiten(*d, t*) voor voetgangers (*bestemt, bestemd*) en daar hij muilezels en bagage bij zich (*hat, had*), moch(*t*) hij er niet overgaan. Er stond echter een stok in den grond gesto(o)ken, waaraan een ivoren hoorn (*hing, hong*), en wie den veerman hebbe(n) wilde(n), die aan de overzijde woonde, had(*t*) slechts op den hoorn te bla(*a*)ze(n). Hij nam den hoorn en (*blaasde, blies*) zoo hard, dat men het aan de overzijde duidelijk (*hooren, hoorren*) kon. De veerlieden kwamen over, (*laden, laadden*) hunne sche(*e*)pen vol en (*voeren, voerden*) de menschen, ezels en goederen naar den overkant.

134. Margareta dee(*dt, t, d*) haar best om haar (*nichtje, nichtje*) tot andere gedachten te brengen; maar meenende, dat Maria hare raadgevingen niet (*beviel, bevielen*), eindigde(*n*) zij met niet meer over het voorgevallene te spre(*e*)-ke(*n*).

135. Gij, die zooveel goud en zilver en zooveel knappe kleederen (*had, hadt*), toen gij bij uwe vorige Mevrouw (*diende, diendet*), hoe kunt gij er nu zoo haveloos uitzien? Gij moest u schamen, dat gij u in dien korten tijd zooveel schade (*berokkent, berokkend*) (*heeft, hebt*). Welk eene verandering! In plaats van het keurige kornetje een vuile nacht(*musch, muts*), in plaats van het nette paarse jakje een gescheurde japon, waarvan de kleur niet meer te (*bepalen, bepaallen*) is, en die hier en daar vast(*gespeld, gespelt*) zit.

136. Er verliep een dag, er verliepen twee, drie en meer dagen en toch (*melde, meldde*) zich geen enkele patiënt bij den geneesheer aan. Eindelijk verscheen er een, die vreeselijk (*hoeste, hoestte*) en (*proeste, proestte*) en alle verschijnselen van eene erge verkoudheid vertoonde(*n*).

137. Vastberade(*n*) en vol hoop begonne(*n*) wij onze (*reis, rijs*), (*waden, waadden*) in de zwa(*a*)re sneeuwschoenen over de met hooge sneeuw bedekte vlakten, klauterde(*n*) over wilde passen, door welke wij ons ternauwernood een weg bane(*n*) konde(*n*), liepe(*n*) over onafzienbare bevrore(*n*) moerassen, waar de bulderende noordenwind ons bij iederen voetstap omver (*dreigde, dreigden*) te werpe(*n*) en tro(*k*)ken door (*digte, dichte*) mastbo(*s*)schen, waar de wolf hilde(*n*) en de panter op buit loerde(*n*).

138. De naaste struiken bo(*o*)den ons eene toe(*vlugt, vlucht*), waaronder wij onze berenhuiden op ho(*o*)pen van versch af-

gekapte dennentakken (*uitbreiden, uitbreidden*), en nog lang nadat ik mij, (*vermoeit, vermoeid*) van de dagreis, op zulk een leger had(*t*) uitgestrek(*t, d*), kon ik hooren, hoe mijne beide ma(*k*)kers over het geluk van vervlogene dagen (*uitweiden, uitweidden*).

139. Brave vrouw! die altijd door uwe werkzaamheid den kost (*vondt, vond*), die altijd met ijver en trouw voor de uwen (*werkte, werktet*), die altijd u zelve (*hebt, heeft*) geholpen, en hoe klein uw stukje brood ook we(*e*)zen (*mogt, mocht*), nooit om eene aalmoes (*hebt, heeft*) gevraag(*d, t*), zouden wij thans, nu gij buiten uwe schuld in nood (*verkeerd, verkeert*), u niet helpen? Kom(*t*) in, tree(*d, dt, t*) binnen, arme vrouw! gij (*kwamt, kwaamt*) niet tevergeefs om bijstand sme(*e*)ke(*n*).

140. 'k Heb mijn speelgoed reeds geborge(*n*)

En mijn boekjes, dat ik morgen

Alles weer in orde (*vind, vindt*),

Moest ik zoeken(*n*)

(*Na, naar*) mijn boeken,

'k (*Heete, heette*) vast een slordig kind.

Op mijn knietjes neergebo(*o*)gen,

(*Slaan, sla*) ik, eer ik slaap(*t*), mijn oogen

(*Biddend, biddent*) op tot God den Heer,

Amen zeg ik,

En dan leg ik

Mij gerust te sla(*a*)pen (*neer, neér*).

VROUWE BILDERDIJK.

141. Trien werkte(*n*) al (*hijgend, hijgent*) en (*zweetent, zweetend*) voort. De grootvader (*kuchtte, kuchte*) en (*hoestte,*

hoeste). De vrouwen zwe(e)ge(n) en durfde(n) zich niet ve(r)-roere(n). Het broerken was bezig met zijnen vinger in den inkt te do(o)pe(n) en zijn bloot armken met zwarte ple(k)-ken te sti(p)pen. Toen, na eene wijle tijds, de eerste regel vol groote letters ston(d, t, dt), staakte(n) het meisje haren arbeid.

142. In ons land (*vind, vindt, vint*) men een enkelen keer eene kooi, die van alle kanten door wa(a)ter (*omringt, omringd*) is en een eilandje (*vormd, vormdt, vormt*). In iedere eendenkooi is een zeker aantal kooieenden, dat grooter of kleiner is, naarmate de kooi meer (*begunstigd, begunstigt*) word(t) of in trek is bij de vo(o)gels. Zij zijn deels in de kooi uitgebroei(d, dt, t) deels buiten de kooi uit het (*ei, ij*) gekro(o)pe(n), maar later daar aangeland(t), en gaandeweg er meer en meer te huis geraak(t, d).

143. Reeds is de kooiker of kooiman aangesnel(d, t), hij (*schuift, schuift*) de klep weg en, zijne hand er door ste-ken(d, dt, t), grijpt hij de eend bij den hals, die, zonder eenig geluid van zich te ge(e)ven, weldra zieltoegen(d, dt, t) in het gras (*leit, legt, ligt*).

144. Mietje (*was, waren*) deze aanmerkingen alles behalve naar den zin. Zij (*lied, liet*) zeer duidelijk hare ontevredenheid (*bleiken, blijken*), maar zij (*had, hat*) de moeite (*kennen, kunnen*) spare(n), want het (*holp, hielp*) haar hoegenaamd niets. De juffrouw (*ging, gong*) kalm op denzelfden toon voort en, hoewel zij zich niet onvriendelijk aanstelde(n), gaf zij hare afkeuring over het bro(d)delwerk op eene ernstige en duidelijke wijze te (*kunnen, kennen*).

145. De jongens verzamelde(n) zich op het plein voor de school en begave(n) zich, wel lachende(n) en stoeiende(n), maar toch knap en ordentelijk naar de rijk versierde stoom-

boot, waarmede zij het (*togtje, tochtje*), zoude(n) onderne(e)-me(n). De heeren van de Commissie wa(a)ren ui(t)termate vriendelijk en hulpvaardig jegens hen, en maakte(n), dat er aan boord eene gepaste vroolijkheid heerschte(n). Ook was er voor ge(*zorgd, zorgt*), dat niemand honger of dorst behoefde(n) te (*leiden, lijden*).

146. Bij den hevigen brand, die hier onlangs (*woede, woedde*), (*werden, werd*) den bewoners van het bovenhuis, door eenige da(p)pere ma(n)nen, een touw ladder toegeworpe(n).

147.

GEDULD EN (LIJD, LEID)-ZAAMHEID.

Een kleine spin (*had, hadt*) eens haar net
 In 't open venster opge(*zed, zet*),
 En spon(t) daar altijd vlijtig toe,
 En (*werdt, werd*) haar arbeid nimmer moe.
 Zij had een keurig net gemaak(*d, t*),
 Aan duizend hoekjes vastgehaak(*t, d*),
 Wanneer het door de kamermaagd
 Met eenen streek werd weggevaag(*d*).
 Gelukkig had(*t*) zij overleg
 En school zich in een hoekje weg.
 Maar toen de maagd (*was, had*) weggegaan,
 (*Vong, ving*) zij opnieuw haar weefsel aan,
 En had(*t*), met d' eigen nietigheid,
 Haar draadjes weer opnieuw (*geleid, geleid*),
 Wanneer Fidel, de kleine hon(*d, t*),
 Die naar een vlieg te ha(p)pen ston(*d, dt, t*),
 Op eens zijn kop door 't weefsel (*stak, steekt*)
 En al de fijne ragjes (*brak, breekt*).
 Ja, schoon zij telkens werd(*t*) gestoor(*d, dt, t*),
 Toch spon(t) zij altoos vlijtig voort.

148. Kom(*t*) hier, gij lieve kleine meid,
 En zie(*t*) eens diertjes nijverheid;
 En, als Mama u taakjes zet,
 En gij niet op uw arbeid let,
 Of dat ge u al te haastig (*rebt, rept*)
 En 't geen gij naai(*dt, d, t*) verbroddel(*dt, d, t*) (*hebt,*
(hept))

En moet dan weer van nieuw af aan
 Begi(*n*)nen wat gij had(*t*) gedaan,
 Toon(*t*) dan geen onwil of verdriet;
 Want (*brave, brafe*) kindren doen dit niet.
 En zoo gij (*ooit, ooid*) iets le(*e*)re(*n*) wil(*d, dt, t*),
 Zoo (*ach, acht*) die moeite niet verspil(*d, dt, t*),
 Maar (*sla, slaat*) het spinnekopje ga,
 En (*denk, denkt*) op haar gedul(*d, t*) eens na.
 Begin(*t*) de taak, u opge(*lijd, leid*),
 Met de eigen lust en (*lijd, leid*)-zaamheid:
 Want alles (*vald, valt*) wel eens zoo (*ligt, licht*),
 Hetgeen men met geduld verrich(*dt, t*).

VROUWE BILDERDIJK.

149.

HET VERSTANDIGE KIND.

Eens viel(*t*) Jan, door wil(*t, d*) te lo(*o*)pe(*n*),
 Op een grooten steenklomp neer.
 O, hoe (*bloede, bloedde*) Jantjes hoofd(*t*)je,
 En wat dee(*dt, t, d*) zijn knietje zeer.
 (*Gaauw, gauw*) kwam Willem aangelo(*o*)pe(*n*),
 En hij hielp hem spoedig op.
 »Daar, daar,» riep hij, »is een stokje,
 (*Geeft, geef*) dien stouten steen een klop.»

Kleine Willem (*wis, wist*) niet beter,

Daarom dee(*dt, t, d*) hij zoo verkeer(*dt, d, t*):

Want met langs de straat te (*spelen, speelen*)

(*Hadt, had*) hij niets dan kwaad (*geleert, geleerd*).

»Foei, dat ik zoo dwaas zou we(*e*)zen,»

(*Zei, zij*) de zoete, brave Jan,

»Immers weet ik, lieve Willem,

»Dat die steen 't niet helpe(*n*) kan.

»En zoo hij al schuld (*kan, kon*) (*heben, hebben*),

»Weet gij niet, wat Vader (*zegt, zegd*)?

»'t Kwaad met kwaad te wi(*l*)len lo(*o*)ne(*n*),

»Is ondeugen(*d, t*), ja, is slecht.

»Neen ik zal voortaan in 't loope(*n*)

»Liever meer (*voorzigtig, voorzichtig*) (*zein, zijn*),

»En, daar het mijn eigen schuld is,

»Ook niet klage(*n*) over pijn.»

DEZELFDE.

150. Het zal mij bijzonder aangenaam we(*e*)zen, als gij met mijn va(*a*)der eens ernstig over uwe belangen (*spraak, spreekt*) (*Wees, weest*) nu niet zoo kinderachtig om te (*zwingen, zwingen*), waar spre(*e*)ken (*pligt, plicht*) is.

151. Wat is zoo wil(*t, d*), dat het zich nooit beteugele(*n*), enkel stille(*n*), in geen kooi (*opsluiten, opsluiten*), ja nauwelijks aanra(*a*)ke(*n*) (*laadt, laat*)? Dat het, pas gebore(*n*), reeds verwoesting in het (*ront, rond*) (*aanrigt, aanricht*), in een ommezien tot een reus aan(*wascht, wast*), alles met verslindende gulzigheid (*verteerd, verteert*) en zelfs de (*harste, hardste*) (*lichamen, lichamen*) zoo aantast, dat zij spoorloos (*verdwijnen, verdweinen*)? Wat is

zoo wil(*d, t*), en toch ook weder zoo zacht en mil(*d t*), dat het in ons een gevoel van innerlijk welbehagen opwek(*t*), en ons tegen onzen gri(*m*)migsten vijand (*beschud, beschudt, beschut*)?

Lieve vriendjes, (*raad, raadt*), dit eens, als gij (*kunt, kent*).

152. In den bloei(*j*)enden kamperfoeliestruik voor het venster bromde(*n*) en gonsde(*n*) de wa(*k*)kere kevers en nachtvlinders (*vrolijk, vroolijk*) (*rond, ront*). Niet ver van daar (*lag, lei*) Spits, de trouwe hond. (*Verheugd, verheugt*) zijn meester (*te wederzien, weder te zien*) (*kwisped, kwispelt*) het goede dier met den staar(*d, t*) en (*sprinkt, springt*) luid (*blaffend, blaffent*) (*tegen, teegen*) hem op, alsof het (*wis, wist*) wat gevaar hem (*gedreigd, gedreigt*) (*had, hadt*).

153. Toen de dokter eens een gierigaard (*bezocht, bezoch*), (*vroeg, vraagde*) deze hem op zijn gewe(*e*)ten af, of er nog re(*d*)ding mogelijk (*is, was*), en of het nog lang du(*u*)ren (*kon, kan*). Zoo dringen(*d, t*) gevraagd(*dt, d, t*), kwam de dokter met de waarheid voor den dag, en (*zij, zei*) hem, dat er naar menschelijke berekening voor hem geen (*kruit, kruid*) meer (*gewasschen, gewassen*) was, en dat hij waarschijnlijk morgen om de(*e*)zen tijd wel gestorven zoude(*n*) zijn.

154. De beide mannen waren zeer gehecht aan de voortreffelijke moeder en lieten zich door haar overhalen om elkander het ongelijk te verge(*e*)ven. Na een kort opont-houd (*scheiden, scheidden*) zij weder. Met smart zag zij hen vertre(*k*)ken, het was of zij een voorgevoel had van de rampen, die haar (*wachtte, wachtten*), maar zij (*trooste, troostte*) zich met de hoop, dat zij hen nog eenmaal gelukkig weder zoude(*n*) mogen zien.

155. De sche(e)pen, die hier telkens voorbij (*varen, voeren*), zijn meerendeels geladen met (*koolen, kolen*). Gisteren hiel(*d, dt, t*) er een voor onze wo(o)ning stil. Het werd met twee touwen aan de bo(o)men vas(*t*)gebonde(*n*). Daarna kwamen eenige zwarte ma(*n*)nen, die moeste(*n*) helpe(*n*) losse(*n*). Een gedeelte der lading (*brachten, brochten*) zij bij buurman, die ze voor zijne sme(e)derij gebruikt; de rest wer(*d, dt, t*) in onze schuur (*gelegd, geleid*), niet voor onze smidse, maar voor onze kachels.

156. Toen ik den volgenden morgen de oogen open (*dee, deedt, deed*), was alles donker om mij heen en ik (*dacht, dach*), dat ik voor den gewonen tijd wak(*k*)er (*was, ben*) geworden. Ik hoorde(*n*) grootvader (*rondastten, rondasten*) en (*vreef, wreef*) mijn oogen uit; maar daar (*werdt, werd*) het niet (*ligter, lichter*) door.

»Grootvader!» (*zei, zee, zij*) ik, »hoe staat ge zoo vroeg op?»

»Kind!» (*antwoorde, antwoordde*) hij, »(*wilde, wilden*) we (*wachten, wachtten*) tot het dag (*wordt, werd*), dan zouden we lang te bed moete(*n*) (*blijven, blijven*). De sneeuw is zo(o) hoog tegen het venster opge(*jaagd, jaagt*) dat er geene lichtstralen in onze kamer kun(*n*)en doordrin-ge(*n*).

De kluizenaars zijn eenigszins tegen de koude (*beschud, beschut*), maar wind en sneeuw(*jacht, jagt*) (*duurt, duren*) nog altijd voort.

157. Een schrandere jongen (*stont, stond*) met een van zijne kameraden, die ook niet dom was, op een herfstdag in eenen tuin en (*beed, beet*) in eene groene peer, »Bahl hoe hard en smakeloos is dat ding!» riep hij en gooide(*n*) 't weg. De andere zamelde(*n*) al die groene pe(e)ren op en (*leide, leidde*) ze op eene goede plaats. Na Nieuwjaar, als

alles wit en elk groen gewas(ch) het oog verkwik(t), kwam deze met een bord van zijne pe(e)ren voor den dag. Hij schild(e)n er eene en gaf die aan zijnen vriend met de woorden: »daar, (proef, proeft) eens, Jan!»

Dat was een le(k)kere, geu(r)rige, verkwi(k)kelijke hap!
 »Waar (hebt, hept) gij die peren toch vandaan (gehaald, gehaalt)? Zoo heerlijk heb ik ze van mijn leven nog niet gege(e)ten.»

»Ze zijn van dezelfde, die gij van 't najaar (geproeft, geproefd) en weggegooi(d, t) (hebt, hept),» was het antwoord.

»Welnu, vriendje!» (zegde, zeide) Jan, »ik moet het (bekenne, bekennen), gij zijt slimmer dan ik.»

158. Goeden nacht!

Nu uw dagwerk is (volbragt, volbracht),
 Beste vader! (vlj, vlei) u neder,
 Slaap(t) en rus(t) en sluimer(t) weder
 Tot den morgen, die u wacht.
 Goeden nacht.

Kindren, stil!

Want, daar vader sla(a)pen wil(t),
 Moet gij niet zijn sluimring hindren,
 Niet zijn korten slaap vermindren;
 Slaak(t) geen zucht, geen klacht, geen gil.
 Kindren stil!

A. C. VAN ELDIK THIEME.

159. De boer gebied(t) zijn knecht, de knecht gebied(t) de kat en de kat gebied(t) haren staart.

160. Visschers Jaap (*ruste, rustte*) op de kruin
 Van een duin,
 Op zijn ellebogen,
 En hij sloeg(*t*) zijn oogen op
 Naar het sop,
 Groote, vroolijke oogen.
 Helder zag hij 't zonlich(*t*) blinke(*n*),
 Helder over zee en zand,
 Helder op twee kleine pinken,
 Die het hielde(*n*) naar het strand.

N. BEETS.

161. Zoo staan wij daar beschaam(*d, dt, t*), niet waar?
 Hoe zulle(*n*) we ons verschoonen?
 De lucht is warm, de lente is daar,
 Het groen komt zich vertoone(*n*).

Och, lieve Heer, zie(*t*) gunstig neer!
 Wij kla(*a*)gen nooit ons dagen meer;
 Wij wi(*l*)len dankbaar le(*e*)ven,
 Och Heer, wii(*t*) ons verge(*e*)ven.

DEZELFDE.

162. Heisa! dat (*hamert, hamerdt*) er lustig op toe,
 Smidje, (*vertelt, vertel*) mij eens, (*word, wordt*) gij
 (niet moe?)
 Toen wij van morgen (*na, naar*) school zijn gegaan,
 Waart gij reeds lang aan het (*klopen, kloppen*) en slaan.

J. P. HEIJE.

163. Wien God (*bewaart, bewaard*) is wel (*bewaard, be-
 waart.*)

164. Ik weet niet of gij nog leeft, goede en ook booze
 man! die ons kinderen dikwijls zoo beangst (*heeft, hebt*) ge-

maakt, dat we 's avonds niet om een boodschap (*durfde, durfden*) en 's nachts diep onder 't dek (*kropen, kroopen*). Misschien zijt ge nog in 't land der levenden en (*vertelt, verteld*) ge nu aan uwe kindskinderen, wat ge ons zoo dikwijls hebt (*vertelt, verteld*) en 't is me, alsof ik de kleinen (*zie, ziet*), hoe ze zich, zooals wij ook eens de(e)den, angstig aan uwe knie vas(*t*)kle(*m*)me(*n*), 's avonds grootvaders huis niet (*uidurfen, uidurven*) en 's nachts van vreemde dingen droom(*m*)en.

165. Men weet dikwijls niet, welken heerlijken invloed het gezang op het menschelijk hart (*oefent, oefend*). (*Oefen, oefent*) u toch in die schoone kunst, mijn beste vriend! en waardeer(*t*) het groote voorrecht, dat God u in uwe schoone stem geschonke(*n*) heeft.

166. Het rivierpaard is des nachts werkzaam en zoek(*t*) zijn voedsel zelden of nooit op een anderen tijd. Het (*slijt, sleit*) het grootste deel van den dag in het wa(*a*)ter. In minder bezochte streken ziet men het gewoonlijk op eenzame plaatsen (*leggen, liggen*). Ook (*vint, vindt*) men het soms met het lichaam half boven water. Een reiziger (*verhaald, verhaalt*), dat hij er eens een schoot, terwijl het (*lei, lag*) te slapen, en met den kop op den oever (*ruste, rustte*).

167. En Abrahams toorn (*ontbrandde, ontbrande*) tegen den man, en hij (*stondt, stond*) op en viel op hem aan en dreef(*t*) hem weg in de woestijn. En Abraham sprak: dat de toorn des Heeren niet (*ontbrandde, ontbrande*) tegen zijnen knecht, zie(*t*) ik heb gezondigd(*d, t*); vergeef(*t*) mij, bid(*t*) ik u.

168. De lezer (*rade, raadde*) eens, hoe Karel dat wel gedaan gekr(*e*)gen heeft, of liever — want er is alle kans, dat hij vruchteloos zijne krachten (*inspant, inspand*) — hij

(*trachte, trachtte*) het eens te (*raden, raadden*).

169. Toen moeder er aan (*twefel, twijfelde*), of zij wel ontvange(n) (*had, hadt*), wat haar toekwam, gaf(t) zij er den winkelier kennis van. De(e)ze was dadelijk (*bereid, bereidt*) om de zaak te onderzoeken; hij heeft den geheelen voorraad (*overwogen, overgewogen*).

170. Alvorens Pieter een besluit heef(t) genome(n), heef(t) hij aan verschillende kna(p)pe menschen inlichtingen en raad gevraag(t, d, dt) en alles zeer ernstig (*overwogen, overgewogen*).

171. In den slag bij Nieuwpoort heeft Prins Maurits de Spanjaarden (*overgewonnen, overwonnen*).

172. Het sommetje, waarvoor onze knecht zijn nieuwe pak heeft la(a)ten ma(a)ken, is geld, dat hij door noeste vlijt (*overgewonnen, overwonnen*) heeft. In zijne zoogenaamde sni(p)-peru(u)ren, heeft hij meestal iets aan de han(d, t), dat hem nog een stuivertje (*opleverd, oplevert*). Maar zoodra slaat de klok niet, of hij is weer naarstig aan zijne gewone bezigheden; daarom laat vader hem ook maar stilletjes be- gaan, en heeft hij hem nooit in het doen van kleine karwei- tjes verhinder(d, t).

173. Neen knaapje, dat hebt gij verkeerd (*aangelegen, aan- gelegd*). Altijd spe(e)len en nooit le(e)ren, dat gaat niet. Ik zal nu (*verplicht, verplicht*) we(e)zen om u verder nauwkeurig na te gaan. Tot mijn spijt kan ik u niet op u zelve laten pa(s)sen, gij hebt mijn vertrouwen (*misgebruikt, misbruikt*). (*Word, wort, wordt*) een andere jongen, en ik (*houdt, houd*) weder evenveel van u als vroeger.

174. Als het nu weder voorjaar (*wordt, word*), (*wordt, word*) ik in eene hogere klasse overgeplaa(t)s(t), ten minste wanneer er niets tusschenbeide (*komt, komt*). (*Wierd, wier*) ik weder

zoolang ziek, dan zoude(n) het (*kunnen, kennen*) gebeuren, dat het goed voor mij was nog eens in dezelfde klasse te (*blijven, bleiven*). Het is evenwel te ho(o)pen, dat ik niet weder ongesteld (*word, wordt*).

175. Mijn lieve Klaartje, (*houdt, houd*) steeds dit versje in gedachten:

(*Bezin, bezint*) eer gij (*begint, begint*);

Want eerst gedaan en dan bedach(*t*),

Heeft menigeen in leed gebrach(*t*).

176. De gymnastische oefeningen zijn in zeer vele scholen en huisgezinnen te spoedig op zijde gescho(o)ve(n), deels wijl eenige onbezonnen heethoofden die te ver gedre(e)ven (*heben, hebben*), deels wijl men ze voor de fijnheid der gestalte na-deelig (*achte, achtte*), maar het meest wegens de verslapping en de weinige opgewektheid tot bewe(e)ging.

177. Bij het binnenrukken der soldaten (*bevond, bevont, bevondt*) ik mij niet meer te Parijs. Hun vertrek (*had, hadt*) ik (*nog, noch*) bijgewoon(*d, dt, t*). Als ik teruggekome(n) zal wezen, hoop ik onze vrienden te (*ontmoetten, ontmoeten*), voor zooverre zij niet gesneuve(*d, dt, t*) zijn.

178. Karel de vijfde, die als graaf van Holland ook Karel de tweede genoemd(*d, t, dt*) (*wordt, word*), (*werdt, werd*) in 1500 gebo(o)ren.

179. Jan Van Dolen (*vondt, vond*) gij indertijd zoo'n flinken jongen. Nu, voor zijne jaren was hij zeer bij de hand. Dat is waar. Maar gij zult toch niet ontkennen, dat hij niet aan uwe verwachting beantwoor(*d, t*) heeft; dat hij veel meer (*hadt, had*) (*moetten, moeten*) leeren en veel beter uit zijne oogen (*kijken, keiken*); de voorspoed (*verblinde, ver-*

blindde) hem en (*maakte, maakte*) hem opgeblaze(n) en eigenwijs.

180.

Amsterdam, den

18

Beste vriend,

Heden is het juist een jaar gele(e)den, dat ik mijn laasten brief aan u (*afzond, afzont*). Gij (*kunt, kent*) mij dus niet van te groote haastigheid beschuldi(g)gen, als ik weer eens een teeken van leven geef(t). Voordat gij verder lees(t), raad(t) ik u, u op eene groote verra(s)sing voor te (*bereiden, berijden*).

Enz.

181. Onze voorvaderen (*drinken, dronken*) geen thee, maar soms wijn van het vat, en doorgaans bier, dat zij zelve(n) (*gebrouwd, gebrouwen*) hadden. Zij (*wist, wisten*), wat zij (*drinken, dronken*); wij weten niet, wat wij (*drinken, dronken*), (*nog, noch*) bij wijn, (*noch, nog*) bij bier en allermintst bij thee. Veelal zijn die zaken zoo vervalsch(d, t,) dat zij voor de gezondheid gevaarlijk zijn. Hoe de vervalsching van de thee in China geschied(t), word(t) ons door enkele reizigers (*verhaald, verhaalt*).

Uitgaven van H. J. OTTO te Amsterdam:

- J. A. van Dijk**, Leerboekje der Nederlandsche spraakkunst voor lagere scholen. In overeenstemming gebracht met de spelling van de Heeren **de Vries & te Winkel**, aanbevolen door Dr. **A. de Jager & Dr. L. A. te Winkel**:
- I. Achtste druk . . . . . f 0.15
  - II. Zevende druk . . . . . " 0.25
- J. A. van Dijk**, Oefeningen bij het „Leerboekje der Nederlandsche spraakkunst” voor lagere scholen:
- II. Tweede druk . . . . . f 0.15
- J. Conradi**, „De Kinderkring.” Leesboekje voor jonge kinderen. 3e Verbeterde druk . . . . . f 0.10
- P. Fransen Jz.**, „Spruitjes”. Leesboekje voor de laagste klasse der volksschool . . . . . f 0.20
- P. Fransen Jz.**, „Graankorrels.” Leesboekje voor de volksschool „ 0.20
- P. Fransen Jz.**, „Kinderschat.” Leesboekje voor de volksschool „ 0.25
- P. Fransen Jz.**, „Sprokkelingen.” Leesboek voor hoogste klasse der volksschool . . . . . f 0.32⁵
- J. F. Jansen**, „Op het land en in de stad.” Leesboekje voor lagere scholen. Met plaatjes, 4e druk . . . . . f 0.20
- J. F. Jansen**, „Geschiedenis van Noord-Nederland”, ten dienste van het Lager Onderwijs, 3e druk . . . . . f 0.35
- LEESBOEK VOOR DE JEUGD**, (Jonker Snelvoet). Voornamelijk geschikt tot gebruik der scholen. 28e en verb. druk, herzien door **J. A. van Dijk** f 0.20
- LESSEN EN VERHALEN UIT DEN TEGENWOORDIGEN TIJD**. Een leesboek voor de volksscholen, door Een Vriend der Armen:
- I. 5e Verbeterde druk . . . . . f 0.20
  - II. 2e idem idem . . . . . " 0.25
- B. E. Mater**, „Grepen uit het Kinderleven.” Een leesboek voor de middelklasse der scholen . . . . . f 0.30
- B. E. Mater**, „Kinderkost.” Een leesboek voor de scholen . . . . . " 0.30
- HET NUT VAN DEN LANDBOUW**, aanschouwelijk gemaakt voor jonge kinderen. Een lees- en prentenboek voor de scholen, 4e druk. f 0.15
- VRUCHTEN (DE) VAN DEN LANDBOUW**, vervolg op „het Nut van den Landbouw”, aanschouwelijk gemaakt voor jonge kinderen, door Een Beminnaar en Voorstander van den Landbouw. Met afbeeldingen f 0.25